

สนทนากับอาจารย์มยุรี สุขวิวัฒน์

ในปัจจุบันนับบทบาทของภาษาอังกฤษที่เป็นภาษานานาชาติ (English as an International Language หรือ EIL) อันเป็นสื่อของความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศกำลังได้รับความสนใจเป็นอย่างยิ่งจากนักภาษาศาสตร์และนักการศึกษาทั้งหลาย จากการสัมภาษณ์ท่านอาจารย์มยุรี สุขวิวัฒน์ ท่านผู้อ่านจะได้รู้จักภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติ ท่านจะได้ทราบถึงปัญหาและการแก้ปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษานานาชาติ ตลอดจนวิธีการสอนซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับครูผู้สอนภาษาอังกฤษทั้งหลาย

ประวัติย่อ

อาจารย์มยุรี สุขวิวัฒน์

- B.A. (Hons) มหาวิทยาลัยนอตติงแฮม ประเทศอังกฤษ
M.A.T. วรรณคดีอเมริกัน มหาวิทยาลัยอินเดียนา ประเทศสหรัฐอเมริกา
2511-2519 ผู้อำนวยการสถาบันศูนย์ภาษาอังกฤษ ทบวงมหาวิทยาลัย
2520-2525 Research Fellow, Culture Learning Institute, East-West Center, Hawaii
2526 อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิประจำสาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช

ท่านอาจารย์ได้รับเชิญให้ไปทำงานที่ศูนย์ Culture Learning Institute, East-West Center, Hawaii ประเทศสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2520 จนถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2525 สถาบันนี้มีหน้าที่ศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรม ภาษา และวิชาการทางด้านสังคมศาสตร์ มนุษย์ศาสตร์ และอื่นๆ หน้าที่หลักของสถาบันก็คือ ศึกษาค้นคว้าปัญหาต่างๆ ที่มีขึ้น เมื่อคนต่างสังคม ภาษา และวัฒนธรรมมาอยู่ร่วมกัน หรือมาทำงานร่วมกัน สถาบันมีโครงการหลายโครงการ แต่โครงการที่ท่านอาจารย์ได้ทำคือ English as an International Language

หมายถึงการมองภาษาอังกฤษเป็นภาษานานาชาติ ซึ่งมีผู้ใช้แต่ผู้ที่เป็นเจ้าของภาษาคิดต่อกับผู้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศเท่านั้น แต่หมายถึงผู้ที่มีผู้ใช้เจ้าของภาษาอังกฤษใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการติดต่อกับผู้ที่มีผู้ใช้เป็นเจ้าของภาษาอังกฤษชาติอื่น ๆ เช่นกัน ตัวอย่างเช่น ไทยติดต่อกับญี่ปุ่น โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการติดต่อ เป็นต้น

- อาจารย์ไปเป็น Research Fellow ที่ Hawaii ทำวิจัยเรื่องอะไรบ้างคะ
- งานนี้เริ่มจากปี 1978 โดยมีการจัดสัมมนาใหญ่โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านนี้จากหลายสถาบันและขอให้เขาเขียน paper และมีการมาเสนอเอกสารทางวิชาการจากที่ประชุม นั้น เราได้จัดพิมพ์ขึ้นและรวบรวมไว้ในหนังสือ ในการสัมมนานั้นมีคนจากเมืองไทยหลายคนและยังมีเอกสารทางวิชาการ มีอาจารย์ ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ท่านก็มาและได้เสนอเอกสารทางวิชาการเรื่อง View EIL Succeed Where ESL and EFL Fail สำหรับ paper ของดิฉันมีชื่อว่า Crossing the Cultural Threshold : A Challenge to Users of EIL อันนี้ถ้าใครสนใจจะหาอ่านได้ในหนังสือที่พิมพ์แล้ว Macmillan เป็นผู้พิมพ์ และ Lary Smith เป็นผู้ edit ในหนังสือเล่มนี้มีเอกสารทางวิชาการทั้งหมด 14 เรื่องที่รวบรวมในการประชุมคราวนั้น อันนี้ก็เป็นเรื่อง paper ที่ดิฉัน present

ปัญหาใหญ่ ๆ เราก็แบ่งออกได้เป็น 3 ปัญหาใหญ่ ๆ ปัญหาอันที่หนึ่งก็เป็นปัญหาตัวภาษา อาจจะเป็นปัญหาทางผิวยากรณ์ที่คนส่วนใหญ่เขามี คือ หมายความว่าไม่จำเป็นต้องเป็นคนไทย ปัญหาไวยากรณ์นั้นมันอาจจะมี 2 ปัญหา คือ ปัญหาหนึ่งก็ผิวยากรณ์ทั่วไป เป็นของธรรมดา สำหรับคนที่เรียนภาษาต่างประเทศ ปัญหาไวยากรณ์อีกอันหนึ่งก็คือปัญหาเฉพาะที่คนไทยมักจะเห็นคือมันเป็น pattern ว่าคนไทยมักจะผิวยากรณ์นั้น อันนั้นมันอาจจะเป็นปัญหาเพราะว่าเราเอาโครงสร้างของประโยคในภาษาไทยไปใช้ นี่ก็เป็นปัญหาหนึ่งในส่วนต่าง ๆ ปัญหาที่สองก็คือปัญหาเรื่องที่เราเรียกว่า conventional problem อันนั้นมันต้องแยกแยะหน่อยนะคือหมายความว่าเวลาที่เราใช้ภาษาเราอาจจะใช้ wording คือเวลาที่เรา express การใช้แต่ละ function เราอาจจะใช้ expression ที่เรามักจะแปลตรงมาจากภาษาไทยอย่างนี้เป็นต้น เช่น ในการทักทาย การขอบคุณ กล่าวขอโทษ เราอาจจะเอามาใช้ในทำนอง

แปลตรงตัวจากภาษาไทย ถึงแม้ว่า บางที grammar ไม่ผิดแต่ตัวประโยคเองมันไม่ค่อยจะเข้ากับสถานการณ์นั้น ๆ อีกอันหนึ่งก็เป็นปัญหาเกี่ยวกับว่าถูกกาลเทศะไหม เพราะว่าบางทีเราอาจจะใช้ภาษาที่เป็นกันเองเกินไป เราอาจจะใช้ภาษาที่เป็นพิธีรีตรองเกินไปก็ได้ เพราะว่าคนไทยอาจจะเรียนมาเพียง expression เดียว แต่เวลาที่เราไปพูดไปใช้ในการที่เราติดต่อกับฝรั่งหรือใครก็ตาม เราก็อาจจะลืมไปว่าเรากำลังติดต่อกับเขาในฐานะที่เขาเป็นใคร เป็นนาย เป็นเพื่อน เป็นคนรู้จักสนิทสนม เพราะฉะนั้นความเหมาะสมในการใช้ภาษานี้มันก็มีอีกปัญหาหนึ่งเรียกว่ามันเป็นปัญหาใหญ่ ๆ แต่มันก็มีรายละเอียดปลีกย่อยออกไปมาก

- เท่าที่เคยพบพวกนิสิตมักจะมีปัญหาประเภทที่สอง อย่างเช่นให้เขียนอะไรก็ตามมักจะแปลออกมาจากภาษาไทยโดยตรง ถ้าเป็นแบบนี้จะมีวิธีแก้อย่างไรบ้างคะ
- อันนี้เราก็มองวิธีแก้ได้โดยที่ คือ ก่อนอื่นเราก็ต้องให้เขาว่าการแปลอย่างตรงไปตรงมา นั้นมันใช้ไม่ได้จากภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่ง อันนี้เป็นเพราะว่าเขายังไม่ชินกับภาษาอังกฤษพอ ก็ต้องให้ตัวอย่างเขามาก ๆ วิธีที่จะแก้ อย่างชนิดที่ว่า นี่พูดอย่างรวดเร็ว ๆ และไม่ได้มีหลักวิชาอะไรมากก็คือเราจะต้องให้ตัวอย่างเขามาก ๆ เวลาเราสอน expression หนึ่งแล้วเราก็คิดว่ามันจะไปเกี่ยวข้องกับอีกอันหนึ่งเราต้องรีบสอนให้เขาด้วย เป็นต้นว่า ความหมาย คนไทยใช้ผิดกันมากก็คือคำว่า mean บางทีเราใช้ในฐานะที่เราไม่รู้ว่าถ้ามันเป็น adjective แล้วมันแปลไปในทางไม่ดี (to be mean = ใจร้าย) แต่คนไทยรู้ความหมายเดียวกันก็ว่าแปลว่ามีความหมาย ก็แปลเป็นในแง่ดีตลอด แต่ไม่รู้ว่าเป็น verb แปลอย่างหนึ่ง เวลาเป็น adjective แปลอีกอย่างหนึ่ง เพราะฉะนั้นถ้าเราสอนคำว่า mean กับนักเรียนไทย เราควรจะสอนทั้งสองอย่างไปพร้อมกัน เพื่อว่าเขาจะได้เห็นว่า อ้อ มันมีอีกความหมายหนึ่ง เพราะฉะนั้นอย่าใช้ให้ผิดหรือว่าเวลาที่เขาเห็นประโยคนั้นใน context ใจเขาจะได้เดาได้ว่ามันจะต้องแปลว่าใจร้าย หรือจะแปลว่ามีความหมาย ฉะนั้นเราจะต้องให้เขาเห็นตัวอย่างมาก ๆ แล้วเราต้องนำ situation มาให้เขา คือ เราต้องให้เขาสัมผัสกับภาษามาก ๆ ถ้าเราไม่ให้เห็นตัวอย่างมาก ๆ เขาก็จะยังไม่รู้รูปแบบ

- อื่น ๆ ที่จะมาใช้ได้อีกหลาย ๆ อย่าง นี่มันก็เป็นปัญหาของการเรียนภาษาต่างประเทศ
- ส่วนปัญหาที่สาม การพูดให้ถูกกาลเทศะ ส่วนใหญ่เราก็ไม่ได้เรียนมามากพอที่จะรู้ไปหมดทุกอย่าง
  - ใช้แล้ว อันนี้คิดฉันคิดว่าสอนอย่างไรครูก็ไม่มีทางที่จะสอนได้หมดทุกอย่าง เราก็ต้องพยายามเลือกเอา เวลาเราจะสอนคนไทยนี้ เวลาสอนก็มีน้อยจำกัดไม่ใช่ว่าเราจะมีเวลาตลอด 24 ชั่วโมง ไปสอนเขาได้เราก็อาจจะเลือกที่เราเรียกว่า Key expressions มาสอนให้เขาแล้วให้เขาหัดสังเกตเองเป็นต้นว่า เราอาจจะมีเทปให้เขาฟังตัวอย่างการใช้ภาษาหลาย ๆ แบบ อันนี้ก็อาจจำเป็นหรือว่าถ้าเผื่อเขามีโทรศัพท์ที่บ้าน เราก็อาจจะแนะนำให้เขาคุยหนึ่งแล้วใช้ฟังเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อเขาได้ฟังคำ idiom คำแสดงอะไรต่าง ๆ ถึงแม้ว่าเขาจะใช้ไม่ถูก แต่เขาอาจเข้าใจเวลาเขาได้ยินมันก็เป็น 2 ระดับ คือ ระดับหนึ่งรู้ว่ามันมีความหมายอย่างไรแต่ระดับที่ว่าสอนให้เขาไปใช้จริง ๆ สมมติว่าเขารู้ expression 5 ถึง 6 อย่าง เขาเข้าใจแต่เวลาเขาใช้จริง ๆ เขาอาจจะเลือกใช้เพียง 3 อย่างเท่านั้น เพราะคนเรานี่เราจะไปพูดเหมือนกันทั้งหมดไม่ได้ แม้กระทั่งในภาษาเราเอง อย่างภาษาที่เป็นภาษาแสดง ภาษาที่ไม่สุภาพคนบางกลุ่มเขาก็ไม่ค่อยได้ใช้เพราะฉะนั้นเราก็ไม่จำเป็นที่จะต้องสอนนักเรียนไปหมด แต่เราอาจจะให้เขาได้ยินให้รู้ว่ามันมีการใช้ภาษาอย่างนี้ และก็เราอาจจะให้เขาได้ยินและเดา อาจจะให้เขาวิจารณ์ก็ได้ว่า ภาษาอย่างนั้นมันเหมาะสมกับ situation ไหน คนที่ใช้เป็นคนประเภทไหน เป็นคนที่ได้รับการศึกษาหรือไม่ได้รับการศึกษา เขาพูดเขากำลังทะเลาะกันหรือกำลังทำอะไร เราก็อาจจะให้เด็กวิจารณ์ก็จะได้เห็นว่าการใช้ภาษาที่มันก็แตกต่างกันไป อันนี้หลักใหญ่ ๆ มันก็ไม่ค่อยต่างอะไรกับภาษาของเรา ถึงแม้ว่าคนไทยเราใช้ภาษาเราเองก็ต้องสอนนักเรียนเหมือนกันว่า การใช้ภาษาแบบไหนจึงจะสุภาพ ถึงจะถูกกาลเทศะไม่ใช่ที่เราไม่ต้องสอนนะคะ เราก็ต้องสอนเขา
  - อยากเรียนถามเรื่องการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาอังกฤษเป็นภาษา International Language มันต่างจากการสอนภาษาอังกฤษแบบธรรมดา ๆ อย่างไรคะ

— อันที่จริงมันก็ไม่ได้สอนผิดธรรมดาอะไรเลย แต่ว่าวัตถุประสงค์จะผิดกันนิดหน่อย คือ เผอิญคิดกันไปได้อาหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมมาแต่คิดมันจำได้ว่าก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ปี่อะไรก็จำไม่ได้ รู้สึกว่าเป็นปี 2518 ที่เขามีกการเปลี่ยนหลักสูตรใหม่ถ้าเราไปดูวัตถุประสงค์ของการเรียนภาษาอังกฤษก่อนหน้านั้น เราจะเห็นเลยว่าข้อหนึ่งจะมีเขียนบอกไว้ว่าเรียนภาษาอังกฤษเพื่อให้คนไทยได้รู้จักเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชนชาติที่พูดภาษาอังกฤษ รู้สึกจะมีอันนี้อยู่ในวัตถุประสงค์แต่พอมาปี 2518 คิดันคิดว่าคนไทยก็ก้าวหน้าพอสมควร วัตถุประสงค์ข้อนี้จะเปลี่ยนไป ถ้าคิดันจำไม่ผิดเผอิญตั้งใจจะเอามาแล้วลืมไป เพื่อจะให้นักเรียนไทยได้เรียนรู้ถึงวัฒนธรรมของชนต่างชาติ ไม่จำเป็นที่จะต้องรู้จักคนอังกฤษ อเมริกัน เท่านั้น คิดันคิดว่ามันก็ดี มันเขียนกว้างออกไป เนื้อหาในหลักสูตร คือ วิธีสอนไม่จำเป็นต้องเปลี่ยน เปลี่ยนแต่ทัศนคติ แต่ตัววิธีตัวเทคนิคอะไรต่างๆ ก็ยังสอนอย่างเดิม เพียงแต่ที่เราอาจจะเปลี่ยนเนื้อหา เนื้อหาเราอาจจะเพิ่มขึ้นมา เป็นต้นว่าถ้าเราสังเกตดูว่า ถ้าเราเปิดหนังสือเรียนภาษาอังกฤษขึ้นมาอย่างแต่ก่อน เล่มไหนก็เล่มนั้นจะต้องมีเรื่องคนอังกฤษกินอาหารเข้าแบบไปไหน คนอเมริกัน ครอบครัวคนอเมริกันเป็นอยู่อย่างไร รู้สึกจะมีอยู่ 2 อย่างนี้แหละ คนออสเตรเลียเองก็ไม่ค่อยจะมีปรากฏในหนังสือเรียนของคนไทย เพราะว่าคนไทยเราไม่ค่อยได้ใช้หนังสือเรียนจากออสเตรเลีย เพราะฉะนั้นเนื้อหาก็น่าจะเปลี่ยนไป ไม่ได้หมายความว่าเราจะไม่อยากรู้เรื่องคนอังกฤษ คนอเมริกันนะคะ แต่คิดันหมายถึงว่ามันน่าจะมีสอดแทรกเรื่องของคนอื่นๆ ไปด้วย คนมาเลย์ คนสิงคโปร์ คนจีน คนญี่ปุ่น เขาทำอะไรกันยังไง และก็ใช้ภาษาอังกฤษกันอย่างไร เราก็น่าจะเพิ่มเติมเนื้อหาพวกนี้ เพราะอย่าลืมน่าคนไทยเราติดต่อกิจกับเขามากพอสมควร แล้วในเมืองเราก็มีนักศึกษารที่เป็นคนชาติอื่นๆ มากทีเดียว เพราะฉะนั้นเราก็น่าจะให้คนพวกนี้มาบทยาทบางในหนังสือเรียนของคนไทยเรา ใช้ใหม่คะอีกอันหนึ่งที่คิดันคิดว่าน่าจะเพิ่มก็คือ Listening Comprehension เราก้ออาจจะเพิ่มได้ อย่างเทพที่เราฝึกให้นักเรียนฟังแต่ก่อนเราก้อจะเป็นเทพคนอังกฤษพูดเท่านั้น คนอเมริกันเท่านั้น แต่จริงๆ แล้ว เพื่อให้เขาฟังเข้าใจเราก็น่าจะ test คนชาติอื่นบ้างในเมื่อถ้าเราไป

ดูแล้ว คนที่เดินทางเข้ามาที่ตอนเมืองนี้จะมีคนชาติอะไรมากมายไปหมด คนยุโรป คนชาติอื่น ๆ เราน่าจะมีเทปเสียงพวกนี้ไว้บ้าง คิดฉันไม่ได้หมายความว่าให้คนไทย ไปหัดพูดเสียงเหมือนคนฟิลิปปินส์ หรือคนอินเดีย หรือคนญี่ปุ่นไม่ได้หมายถึง อย่างนั้น แต่คิดฉันว่าน่าจะให้เขาหัดฟังเสียงพวกนี้ให้เข้าใจ เพราะอันนี้คิดฉันมี ประสบการณ์ มีเพื่อนร่วมงานคนหนึ่งเมื่อสมัยคิดฉันเริ่มทำงานใหม่ๆ จำได้ว่าเรา ไปประชุมที่สิงคโปร์ด้วยกัน ท่านรู้สึก frustrate มาก เพราะว่าไม่เข้าใจคน ฟิลิปปินส์พูดเลยตลอดรายการที่คนฟิลิปปินส์ present เอกสารอะไรต่างๆ ท่านไม่ เข้าใจตั้งแต่ต้นจนจบเพราะไม่เคยได้ยินสำเนียงคนฟิลิปปินส์เลย แต่ตัวคิดฉันก็โชค ดีอย่างตอนสมัยไปเรียนที่อเมริกานี้มีเพื่อนฟิลิปปินส์มาก จึงพอจะเข้าใจว่าถ้าเขา พูดอย่างนี้เราหมายความว่าอย่างนั้น เพราะฉะนั้นปัญหาในการฟังของคิดฉันไม่ค่อยมี คิดฉันหมายถึงว่าเราควรให้มี exposure กับการพูดหลายๆ แบบ อันนี้ก็ต้องขึ้นอยู่กับว่าเรามีเวลามากน้อยแค่ไหน คิดฉันไม่ได้หมายความว่า แหม เด็กไทยพอเริ่มเรียน ก็ต้องฟังกันหมด อันนี้ก็ต้องอยู่ในวิจาร์ณญาณของผู้ที่ทำหลักสูตร เพราะว่าเรา อาจจะให้แต่ละระดับ มหาวิทยาลัยหรือระดับผู้ใหญ่เลยที่เราคิดว่าเขาจะต้องไป ติดต่อกับคนเหล่านี้ หรือถ้าเมื่อเขาจะไปทำงานธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งเขาจะต้องพบกับคนพวกนี้หรือเขาจะไปทำงานขายตัวเครื่องบินซึ่งคนพวกนี้จะต้องมาติดต่อบริการ ขยายกับเขาถ้าเขาได้ยินสำเนียงพวกนี้เสียบ้างเขาก็จะได้ชิน คิดฉันหมายถึงอย่างนั้น นะคะ วิธีการสอนมันก็มีเก่าๆ ใหม่ๆ ปนกัน มันก็ไม่น่าจะต้องมีอะไรเปลี่ยนแปลงมาก

- คนไทยก็มีความกลัวอยู่อย่างคือต้องฟังเสียงคนอังกฤษต้องฟังเสียงคนอเมริกัน เพื่อ สำเนียงของเราจะได้ติดตามไปด้วย
- คิดฉันว่ามันต้องแยกเป็น 2 ประเด็น ถ้าเราจะฝึกให้เขาพูดแล้วเราจะใช้ตัวอย่างรูป แบบไหนคิดฉันคิดว่าเป็นเรื่องของนโยบาย เราจะให้เขาพูดสำเนียงอะไรนั้นคิดฉันว่า ไม่สำคัญที่จริงแล้วนักเรียนก็ได้สำเนียงของครูนั่นเอง แต่ว่าถ้าเราใช้เทปแล้วเรา ใช้เจ้าของภาษาแล้วเราคิดว่าเราอยากให้เด็กพูดเหมือนเจ้าของภาษา คิดฉันว่าก็ไม่ เสียหายอะไรนั้นเป็นการหัดให้เขาใช้ให้เขาพูด ที่นี้ฝึกให้เขาเข้าใจนั้นก็เป็นเรื่อง

หนึ่ง. ฝึกให้เขาเข้าใจในหมายความว่า คนเขาพูดสำเนียงอะไรก็ตาม เขาควรจะพอเข้าใจ เพราะว่าคนในโลกนี้ที่พูดภาษาอังกฤษไม่ใช่จะใช้สำเนียงเดียวณะคะ ไม่ใช่ทุกคนจะพูดเหมือนคนอังกฤษปะะ หรือทุกคนจะพูดเหมือนคนอเมริกัน ถึงแม้คนอังกฤษ คนอเมริกันเองเขาก็สำเนียงต่างกัน เพราะมาจากต่างถิ่นกันในประเทศของเขาเองนี่สังเกตใหม่คะ เราไปประเทศอังกฤษเราก็ฟังคนอังกฤษไม่รู้เรื่องเพราะมาจากต่างถิ่นกัน แต่ว่าเราต้องพยายามฝึกให้คนนี้ปรับ ที่เรียกว่าปรับหัวปรับใจให้เข้าใจ คิดนึกคิดว่ามันเป็นแง่ของทัศนคติกับความใจกว้างมากกว่าคือ ให้เขารู้ว่าภาษาอังกฤษนี้มีแบบหลาย ๆ แบบ เรื่องที่ว่าแบบไหนดีแบบไหนไม่ดีคิดนึกคิดว่าไม่ต้องมานั่งถกเถียงกัน ซ้อยู่ที่ว่าใจชอบคนไหนเราอยากเราชอบคนอังกฤษเราก็พยายามหัดพูดให้เหมือนคนอังกฤษเราชอบเสียงคนอเมริกันเราก็หัดภาษาไปทางคนอเมริกัน คิดนึกว่ามันเรื่องของจิตใจนะคะ อันนั้นไม่ต้องเทียบว่าของใครดีของใครไม่ดี แต่ถ้าเราชอบของเรายังนี้เราก็ดีนะ ใครจะว่าไม่ดีก็แล้วไป หรือว่า บางคนเขาอาจจะบอกว่าเขาชอบพูดเหมือนคนฟิลิปปินส์ก็เป็นเรื่องของเขา

- ถ้าพูดถึงสอนภาษาอังกฤษแบบ International Language จะสอนได้แต่ Speaking หรือ Listening
- อ้าว ไม่ใช่คะ ไม่ใช่ในค่าน Speaking อย่างเดียว ในด้านการอ่านคิดนึกก็ว่ามีประโยชน์เวลานี้เราก็อาจจะเอาแต่ตัวอย่างนะคะ การเขียนการอ่านของคนอังกฤษหรือคนอเมริกันเท่านั้น ที่จริงแล้วเรื่องเขียนไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไรนะคะ สมมติว่าเราไปประชุมนานาชาติ คนที่มาประชุมเขาก็มีเขียน paper อะไรของเขาเขาก็เป็นคนชาติต่างๆ เราก็น่าจะได้อตัวอย่างการเขียนภาษาอังกฤษแบบของคนต่างๆ มาบ้างใช้ใหม่คะ เออ เราก็จะเห็นว่าเขียนยังไง วิธียังไง คือ ตัวครูนี้อาจต้องพยายามเห็นหน่อย แต่ว่าเราก็ไม่แปลกอะไรที่เราจะบอกว่าเนี่ยเรื่องนี้ short story นี้ คนมาเลยเขียนเพราะเขาเขียนเป็นภาษาอังกฤษ เรื่องนี้คนจีนเขียน เพราะเขียนเป็นภาษาอังกฤษ โคลงนี้คนญี่ปุ่นแต่งนะคะ แต่เขาแต่งเป็นภาษาอังกฤษ คิดนึกว่ามันไม่น่าจะเสียหายอะไร ที่จะรวบรวมข้อเขียนที่คนพวกนี้ หรือแม้กระทั่ง

คนไทยก็ตามถ้าเขาเขียนเป็นภาษาอังกฤษก็ไม่เห็นจะแปลกอะไรที่เราจะเรียน หรือให้เด็กเรียนจากนี้ แต่ที่ว่าเราจะให้เด็กเขียนอะไรนั้นก็เป็นเรื่องหนึ่ง คิดนั้นคิดว่าในเรื่องของการอ่านการเขียนเราก็เปลี่ยนแปลงได้นะคะ เราก็เพิ่มเนื้อหาเข้าไป ทำไมเราถึงไม่ให้อ่านวรรณคดีหรือเรื่องสั้น หรือเรื่องอะไรที่คนอื่น ๆ เขียนกันบ้างหรือแม้ว่าการเขียนที่ไม่ใช่เป็นแบบ fiction เป็นแบบ non fiction การเขียน จดหมาย ธุรกิจนี้ทำไมเราไม่เอาบ้างคนญี่ปุ่นคนอะไรเขาเขียนกันอย่างไร ใช่ไหมคะ เราก็น่าจะเอามาดูกันบ้างนะคะว่านี่ เออ เขาเขียนกันอย่างไรแล้ว เราเข้าใจไหม เพราะว่าอย่าลืมนะว่าเราจะต้องไปติดต่อกับเขา เราจะเข้าใจไหม เขามีวิธีเขียนอย่างไรเขาหมายความว่ายังไม่เห็นจะแปลกเลยที่เราจะดูกัน แต่เรื่องสอนว่าเราจะให้เขาเขียนอย่างไรก็เป็นอีกอันหนึ่งคิดว่าเป็นเรื่องนโยบาย เป็น การตั้งมาตรฐาน การตั้งมาตรฐานนี้ คนที่เป็นใหญ่ก็ต้องตั้งมาตรฐาน จะเป็น คนของกระทรวงจะเป็นครูหรืออะไรก็ตาม การสอนนี้เราก็ต้องมีมาตรฐาน เมื่อเราอยากจะทำให้นักเรียนมีมาตรฐานเหมือนเรานะคะ อันนั้นเราก็ทำได้เป็นเรื่องธรรมดา การที่จะทำเพียงว่าของใครดีกว่าของใครคิดกันว่าไม่ใช่ปัญหามันมีปัญหาว่า เราจะต้องให้นักเรียนเข้าใจ ไม่ว่าเขาจะดีจะเลวหรือว่าเขาจะมาตรฐานต่ำเราจะต้องให้เขามีความเข้าใจ

- คือ ให้เห็นหมดทุกชาติทุกภาษาแบบนี้ใช่ไหมคะ
- ก็หมดเห็นจะไม่ไหว
- คือ หมายความว่า
- ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ หรือเป็นไปได้
- อาจารย์ ว่าควรจะ expose ให้เด็กระดับไหนคะ คือ มัธยมหรือว่าชั้นมหาวิทยาลัย
- ก็อาจจะต้องมัธยมปลายๆ สักหน่อยนะคะ คือ นักเรียนจะได้มีวุฒิภาวะพอสมควร คือ นักเรียนเขาก็พอจะเห็นว่าตัวเองอาจจะต้องไปติดต่อกับคนพวกนี้ อาจจะไม่ใช่ติดต่อกับคนไทย คือ เราก็ต้องพยายามค่อยใส่ไปก็ได้ สำหรับระดับมหาวิทยาลัยนี้ คิดกันว่าใส่ไปให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ตามที่เวลาจะอ่านเขาก็ไม่แปลกอะไรคิดนั้นว่านะคะ

- ยอมรับภาษาอังกฤษแบบไทย
- ยอมรับหรือไม่ยอมรับทัศนคติว่ามันไม่ใช่เรื่องนั้น เราต้องคิดว่าขนาดคนที่มีความรู้ในทางสังคมหรือทางวิชาการสูงๆ อาจจะเป็นนายแพทย์ใหญ่ อาจจะเป็นนักบริหารชั้นยอดสูงแต่ว่าเขาอาจจะใช้ภาษาอังกฤษแบบไทยๆ ก็ได้ เรื่องจะยอมรับหรือไม่ยอมรับไม่เห็นมีใครลุกขึ้นไปว่า อ้าวนี่คุณพูดภาษาอังกฤษอย่างผิดแกรมม่า ก็ไม่เห็นมีใครไปพูดว่าอะไรเราก็ฟังกันได้อันนั้นก็สื่อสารสื่อความคิดกันได้ไม่เห็นจะแปลกอะไร แต่มันก็น่าคิดที่ว่าอีกฝ่ายหนึ่งเขาเข้าใจแค่ไหน ถ้าเขาฟังผิดพลาดไปอันนั้นก็จะเป็นเรื่องเสียหาย สมมติคิดกันยกตัวอย่างว่า นักธุรกิจเขาต้องไปติดต่อแล้วถ้าเขาพูดหน้ามือเป็นหลังมืออีกฝ่ายหนึ่งก็จะลำบาก อันนั้นก็อาจจะเป็นข้อลำบากหน่อย อันนั้นคิดว่าไม่ได้เป็นเรื่องยอมรับ แต่เป็นเรื่องที่ว่าเราต้องเข้าใจว่าเขาทำไมถึงพูดอย่างนั้น เมื่อเราเข้าใจแล้วว่าเขาทำไมถึงพูดอย่างนั้น เราก็อาจต้องบอกว่าในแง่ของเราเป็นครูนี้ ก็ต้องพยายามบอกแก่นักเรียนว่า ถ้าพูดแบบนี้ทำให้อีกฝ่ายเข้าใจผิด เราก็ต้องมาสอนนักเรียนว่า เราต้องไม่พูดแบบนี้ พูดแล้วมันเข้าใจผิดคิดทัศนคติว่าแบบนี้มากกว่า
- แต่ขณะนั้นก็จับความได้ว่า การสอนภาษาอังกฤษก็เพียงแต่ให้สื่อสารกันได้ ให้มีความหมายได้อย่างน้อยที่สุด ไม่ต้องถึงใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างสมบูรณ์ใช้ใหม่คะ
- อันนี้ก็ขึ้นอยู่กับผู้ใช้ว่าเป็นใคร ถ้าพูดถึงคนไทยส่วนใหญ่ก็อาจจะเป็นว่าเราใช้เพื่อสื่อสารเท่านั้น แต่ถ้าเพื่อว่ามีคนระดับหนึ่ง เช่น เราจะสอนครูอาจารย์ อย่างนั้นก็จะต้องอีกระดับหนึ่ง ก็น่าจะมุ่งให้สูงที่สุดเท่าที่จะทำได้ คือ ให้ถึงมาตรฐาน เราจะฝึกหัดครูอย่างนั้นก็จะต้องเข้มข้นพอสมควร แต่ถ้าเราจะฝึกหัดนักเรียนทั่วๆ ไประดับมัธยม ที่เขาไม่ได้จะเป็นครูอาจารย์ นั่นก็อีกระดับหนึ่ง คิดจนถึงได้ว่าเราต้องมีเป้าหมายหลายๆ ระดับ เพราะว่าเราจะไปมีเป้าหมายให้คนทุกคนเดินถึงยอดภูเขาของด้วยกัน คิดกันว่า คงเป็นไปได้ ถ้าเรามีเป้าหมายหลายๆ ระดับแล้วเราก็น่าจะทำให้บรรลุถึงเป้าหมายได้เพราะบางที่เราวางเป้าหมายไว้สูง เราก็จะประสบความล้มเหลวเพราะฉะนั้นจะพูดรวมๆ กันพูดไม่ได้ เราต้องแยกเป็นเรื่องๆ ว่าเราจะเชิญใครเขาจะไปใช้อะไรแค่ไหน คนระดับใดถ้าเขาจะไปเป็นทูตเป็นอะไร

นั่นเขาก็ต้องรู้ภาษาดีพอ หรือเดี๋ยวนี้อาจจะไม่จำเป็นแล้วก็ได้ คิดนั้นไม่ทราบเพราะ อาจจะใช้ล่ามก็ได้ คุยอย่างรัฐมนตรีจีนเขามาเมืองไทยเขายังใช้ล่ามทั้งๆ ที่ตัวเขารู้ ภาษาอังกฤษดี เขายังไม่ใช้ภาษาอังกฤษเลย หรือนักการเมืองเขาถือเป็นนโยบายว่า เขาจะไม่พูดภาษาอื่นนอกจากภาษาของเขาเองแล้วเขาให้ใช้ล่าม ถ้าเรามีนโยบาย อย่างนั้นคิดนั้นก็เห็นว่าเราไม่จำเป็นที่จะต้องการเทรน ล่ามซีอาจจะต้องจำเป็นที่เรา จะต้องเทรนเขาถ้าคนนั้นเขาจะมีอาชีพเป็นล่ามเขาก็ต้องเก่งภาษาเป็นเยี่ยม แต่ตัว รัฐมนตรี นักการเมือง นายก คิดนั้นว่าไปไหนพูดภาษาของตนเองก็ได้

- ตอนนี้มีข้อสงสัยอีกข้อ อยากรียนถามอาจารย์ คือ คนบ่นกันมากกว่ามาตรฐาน ภาษาอังกฤษของนิสิตนี่ต่ำลงใช้ไม่ได้ อาจารย์คิดว่าเป็นเพราะเหตุใด เพราะ หลักสูตรหรือว่าพื้นฐาน
- คือ อันนี้คิดนั้นคิดว่า อันนี้ที่ว่าต่ำลง ต่ำลงกับใคร ที่ไหน
- คือ ไม่สามารถจะใช้ได้อย่างนี้
- คิดนั้นก็ได้ยินเห็นบ่นกันทุกวิชา เห็นคนที่สอนเลขก็บ่นว่ามาตรฐานต่ำ คนที่สอน ภาษาไทยก็ว่ามาตรฐานต่ำ คิดนั้นคิดว่าคงไม่ใช่ภาษาอังกฤษนะคะ คือ มีอะไรมาวัด กันแล้วจะวัดกันอย่างไร เรื่องนี้ยาก เพราะคนที่เขาดี ๆ ก็มี คนที่เขาเรียนแล้วได้ ผลดีก็คิดนั้นก็เห็นมากมาย บางทีไปสัมภาษณ์คนที่จะไปเรียนเมืองนอกก็เห็นว่าภาษา อังกฤษเขาดีมาก ก็ตามบอกว่าเวลาที่เรียนหนังสือ โรงเรียนมัธยมนี้มีครูฝรั่งสอน หรือเปล่า เขาบอกว่าเปล่า ครูไทยสอน อ้าวคนที่ดีเยี่ยม ๆ ก็มีบางคนพูดดีเสียกว่า คนที่ไปออกมาแล้วก็มี อันนี้มันก็ยากเรื่องมาตรฐานนี้ แล้วมันก็คงไม่ใช่วิชาภาษา- อังกฤษวิชาเดียว คนก็บ่นกันทั้งนั้น คิดนั้นคิดว่าไม่ทราบเพราะเหตุใด หรืออาจ จะเป็นเพราะว่าผู้สอนนั้นเปรียบเทียบกับสมัยที่ตนยังเรียน เดียวกันนักเรียนก็เพิ่ม มากขึ้น วิชาก็เพิ่มมากขึ้น จะให้นักเรียนรู้ดีไปหมดทุกวิชาคิดนั้นว่ามันก็ลำบาก
- ไม่ใช่เป็นเพราะหลักสูตรเราอ่อนลงหรือคะ
- คิดนั้นคิดว่าหลักสูตรโดยมากก็เหมือน ๆ กัน หลักสูตรคิดนั้นคิดว่ายังเป็นปัญหาหน้อย กว่าครูผู้สอน คือ ถ้าครูผู้สอนมีความจริงใจ ตั้งใจสอน แล้วก็มุ่งมั่นที่จะต้องการ

ให้นักเรียนรู้จริง ๆ ถ้าเรามีครูอย่างนั้นมาก ประมาณ 80 % คิดันว่าก็คงได้ผล แต่คิดันไม่ทราบว่ามีครูอย่างนั้นหรือเปล่า

- อย่างที่อาจารย์พูด หมายความว่า ครูสำคัญที่สุดที่จะทำให้เด็กดีหรือไม่ดีได้ในวิชาการที่ตัวเองสอนใช่ไหมคะ
- คือ คิดันคิดว่าครูนี้เป็นคนที่สำคัญที่สุด คือ หลักสูตรบางที่เขียนดีสวย แต่ถ้าครูเราไม่ดี แล้วสอนตามหลักสูตรไม่ได้ ไม่มีพื้นความรู้พอเพียง หลักสูตรที่เขียนมาไว้อย่างสวยหรูก็ไม่มีประโยชน์อะไร เช่นเดียวกับบทเรียน เราอาจจะเขียนบทเรียนมาดีเยี่ยม ถูกต้องตามหลักทฤษฎีทุกประการ เหมาะสมกับนักเรียนไทยทุกประการ แต่แล้วครูก็ไปสอนบทเรียนไม่ได้ ก็ไม่มีประโยชน์อะไรอยู่ดี คิดันเองยังคิดว่าครูสำคัญที่สุด
- อาจารย์ คิดว่าครูต้องมีความรู้ทางวิชาการไหมคะ หรือว่าครูสอนภาษาอังกฤษนี้ขอให้ภาษาอังกฤษดีเท่านั้นพอ หรือต้องมีความรู้ทางครู
- คิดันว่าโลกปัจจุบันนี้เป็นโลกของผู้เชี่ยวชาญกว่าได้ ไม่ว่าแขนงวิชาใดก็เน้นผู้เชี่ยวชาญ สังเกตทุกอย่างหมด เดียวนี้เกือบจะไม่มีที่ว่างจะเป็นหมอที่รักษาระไรได้ครอบจักรวาลก็ต้องมีนายแพทย์ที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน โลกปัจจุบันเป็นอย่างนี้เพราะว่าจะทำอะไรให้ก็ต้องฝึกฝนคนให้มีความชำนาญเฉพาะด้าน คิดันว่าครูนี้ความเป็นครูทุกคนต้องมี ไม่ว่าจะเป็นครูสอนภาษาอังกฤษ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ อะไรนี้ ความเป็นครูจะต้องมี ต้องมีหลักการ และวิธีพอสมควร ต้องรู้จักวิทยาของผู้เรียนพอสมควร ถ้าเราจะสอนเด็ก สอนผู้ใหญ่ สอนวัยรุ่น คิดันว่ามันไม่เหมือนกัน จะสอนพระ สอนฆราวาส เราต้องรู้พอสมควร เป็นเรื่องหลักใหญ่ๆ คนที่ภาษาอังกฤษดีไม่จำเป็นต้องเป็นครูที่ดีเสมอไป ครูที่ดีจะต้องมีความรู้ 3 ส่วน สำหรับครูที่จะสอนภาษาอังกฤษ ความรู้ภาษาอังกฤษจำเป็นจะต้องดีพอสมควร โดยเฉพาะจะต้องดีในระดับที่ตัวเองสอนนะคะ เช่น ระดับประถม ระดับมัธยม ระดับมหาวิทยาลัย แล้วก็ต้องพยายามเพิ่มพูนความรู้ภาษาอังกฤษของตัวเองเรื่อยๆ คือหมายความว่า จะต้องฝึกฝนอยู่เรื่อยๆ อันนี้คิดันถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ ก็เหมือนอย่างคนที่เขาทำหน้าที่ เหมือนอย่างนักบิน ต้องมีชั่วโมงบิน พยายามฝึกฝนอยู่

เสมอ ๆ ครูภาษาก็ต้องอย่างนั้นอีกอันหนึ่ง ก็คือต้องมีความรู้ในเรื่องความเป็นครู อันนี้คิดฉันคิดว่ามีความจำเป็น ไม่ใช่ใครต่อใครจะเป็นครูได้ ก็เป็นนะได้แต่ว่า จะเป็นได้ทีหรือเปล่าอีกเรื่องหนึ่ง เพราะฉะนั้นการเป็นครูต้องรู้พอสมควร ต้องรู้จิตวิทยาของเด็กบ้าง ต้องรู้วิธีสอนในห้อง วิธีเสนอและถ่ายทอดความรู้ อันนี้คิดฉันคิดว่ามีความจำเป็น ถึงแม้ว่าจะไม่ได้ไปรับการฝึกฝนเรียกว่าเป็นทางการได้ ปริญญาทางการศึกษา ถึงแม้ว่าไม่ได้ อย่างนั้นก็ต้องมีการอบรมระยะสั้น หรืออ่านหนังสือด้วยตนเอง หรืออาจจะไปฟังอะไรอย่างนี้เป็นต้นก็ได้ อาจจะไม่ได้จบปริญญาทางการศึกษาก็ได้ คิดฉันไม่ได้หมายความว่าทุกคนจะต้องไปเข้าคอร์สเรียน อย่างนั้นหมด แต่ว่าควรจะได้รับ การอบรมพอสมควรของความเป็นครู อีกอันหนึ่งคือว่าเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับความเป็นครูสอนภาษาอังกฤษโดยเฉพาะ อันนี้เราจะต้องรู้ทฤษฎีในการสอนภาษาบ้าง ไม่ได้หมายความว่า จะต้องไปเรียนจบปริญญาเอกภาษาศาสตร์ แต่หมายความว่าเราต้องรู้ภาษาศาสตร์อย่างง่าย ๆ ระดับที่ไม่ใช่ระดับนักทฤษฎีนะค่ะ การที่เขาใช้หลักการทางภาษาศาสตร์ในการสอนก็มี ความรู้พอสมควร อันนี้ครูก็น่าจะได้จัดการมีการอบรม มีการปาฐกถา การบรรยาย ถ้ามีโอกาสก็น่าจะไปฟัง หรือได้จากการที่อ่านวารสารต่าง ๆ เป็นต้น คือ อย่างน้อย ต้องมีเวลาที่อ่านวารสารเรื่องอย่างนี้อยู่เสมอ เพื่อจะได้รู้ว่าขณะนี้แนวโน้ม เขาไปทางไหนแล้ว มีวิจัยอะไรใหม่ ๆ ออกมาบ้างหรือเปล่า แต่มีได้หมายความว่าตัวเองจะต้องเก่งวิจัยอะไรอย่างนั้น เพียงแต่ให้รู้ผลสรุปของการวิจัยที่เขาทำบ้าง คิดฉันคิดว่ามันมีองค์ประกอบ 3 อย่าง แล้วก็จะทำให้ผู้นั้นเป็นครูที่ดีได้

- อาจารย์คะ ก็รบกวนอาจารย์มานาน อยากจะขอให้อาจารย์เล่าอะไรที่เป็นประโยชน์ หรือจะฝากความคิดเห็นให้แก่ครูสอนภาษาอังกฤษในระดับมหาวิทยาลัย ว่าอะไรที่จะเป็นประโยชน์ต่อเขา
- คิดฉันคิดว่าอาจจะโยงมาถึงเรื่องวิจัยก็ได้นะค่ะ คือ สำหรับเราคิดฉันว่า เราไม่ต้อง ตื่นเต้นไปกับเรื่องวิจัยอะไรใหญ่โตมโหฬาร ต้องใช้คนมากหรือต้องใช้เงินมาก แต่คิดฉันเองอยากจะสนับสนุนการวิจัยอะไรแบบง่าย ๆ ที่บรรดาครูร่วมมือกันทำได้ ถ้าจะเรียกว่าวิจัยก็อาจจะ เป็นคำที่หูหრაไปสักหน่อย เราอาจจะเรียกว่าศึกษาค้นคว้า ก็ได้ วิธีที่ไม่เปลืองเงินเปลืองทองมากในระหว่างเพื่อนร่วมงานด้วยกัน อย่างที่เมื่อ

วันที่ 10, 11 กุมภาพันธ์ ทาง TESOL จัดประชุมการปฏิบัติการ แล้วเขามีกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งดิฉันคิดว่ามีประโยชน์ เพราะว่ามันคล้าย ๆ กับว่าให้เรามาศึกษาตัวเอง เริ่มต้นจากครก่อนก็ได้ หรือศึกษาจากตัวนักเรียนก็ได้ว่าเรานี้ใช้ภาษากันอย่างไร ใช้ภาษาของเราเป็นอย่างไรบ้าง เสร็จแล้วเราก็จะทำการบันทึกรวบรวมเป็นข้อมูลเอาไว้ แล้วเอาข้อมูลนี้ไปศึกษาโดยที่เราเก็บข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ทำวัสดุการสอนเสริมบทเรียนของเราก็ได้ หรือไปใช้ในการออกข้อทดสอบก็ได้ อันนี้ดิฉันถือเป็นเรื่องวิจัยค้นคว้าอย่างง่าย ๆ ชนิดที่ว่าครูในชั้นเรียนทำได้ ถ้าเราจัดอย่างนี้บ่อย ๆ เราจะได้กระฉับกระเฉงในการใช้ เรียกว่าสิ่งที่เรามีอยู่แล้วเอาออกมาใช้ด้วยกัน เราอาจจะไม่จำเป็นต้องไปวิจัย แบบที่เปลืองเงินเปลืองทองมาก วิจัยแบบนี้ก็มีความสำคัญและจำเป็น แต่สำหรับคนไทยดิฉันคิดว่าเรายังขาด ถ้าเราได้มาทำงานร่วมกันได้มาแลกเปลี่ยนความรู้นับอย่างง่าย ๆ ดิฉันคิดว่าจะมีประโยชน์ เมื่อคราวที่ 2-เดือนมานี้สถาบันภาษาฯ จัดเรื่องการวิจัย ดิฉันว่ามีประโยชน์ เป็นการมาศึกษาดูว่าใครทำวิจัยเรื่องอะไรแล้วบ้าง แต่สำหรับครูผู้สอนน่าจะมีเวลาที่จะมาอ่านผลสรุปการวิจัยนะค่ะ แล้วเราก็อาจจะมาคุยแลกเปลี่ยนกันบ้าง คือ คล้าย ๆ อ่า... แล้วมาอยู่ดูว่ามีผลวิจัยอันไหนบ้างที่เราจะนำมาสอนตามของเราได้ ดิฉันคิดว่าแค่เห็นกันน่าจะพอ แต่ครูภาษาอังกฤษก็มักจะปรารภว่ามีงานหนัก ดิฉันคิดว่าถ้าเรามองคนอาชีพอื่น ๆ เราก็ไม่ได้เห็นกันหาไปกว่าคนอาชีพอื่น ๆ นะ ทักอาชีพถ้าจริงจัง ๆ มันก็งานหนักทั้งนั้นถ้าจะทำให้ดี ๆ ดิฉันคิดว่างานหนักทั้งนั้น เราไม่ควรจะคิดว่างานของเราหนักกว่าใคร ๆ เขา แต่เราควรคิดว่าเรามีบทบาทที่มีความสำคัญพอสมควรในด้านของครูภาษา ดิฉันจำคำพูดอันหนึ่งที่ติดใจดิฉัน คือ อาจารย์ ดร. เพียรศิริ วงศ์วิมานนท์ บอกว่าครูภาษานั้นคล้าย ๆ กับเป็นผู้ที่สอนให้นักเรียนไปใช้ รู้จักใช้กลองส่งของตัวเอง และดูโลกดิฉันว่าเป็นคำกล่าวที่ซึ่งดี แล้วครูภาษาก็น่าจะมีบทบาทที่ว่า เราทำอย่างไรให้ตัวเราเองจะได้มองโลกที่มีทัศนะที่กว้างกว่า แล้วเราสามารถที่จะใช้ภาษาสื่อสารกับคนชาติต่าง ๆ ได้ อันนี้ดิฉันคิดว่าเราเป็นคนที่โชคดีพอสมควร ก็เลยคิดจะฝากไว้ ก็คงมีเท่านั้น

บงอร สว่างวิโรต

วัฒนธรรม สวงนเรื่อง